

සමාගමක් සම්බන්ධව බදුකරණය (Company Taxation)

ඉගෙනුම් එල

මෙම පරිච්ඡේදය අවසානයේදී ඔබට,

- සමාගමක් සම්බන්ධව තක්සේරුවන ආදායම ගණනය කරන ආකාරය පිළිබඳව
- සමාගමකට අදාළ වන සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන පිළිබඳව
- සමාගමකට හා සම්බන්ධ බදු අනුපාතයන් පිළිබඳව සමාගමක් සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන බදු බැර හඳුනා ගැනීමට
- එමෙන්ම සමාගමකට සම්බන්ධයෙන් තක්සේරුවන ආදායම ගණනය කිරීමට, බදු වන ආදායම ගණනය කිරීමට සහ
- ගෙවිය යුතු බදු වගකීම ගණනය කිරීමට නිසි අවබෝධයක් ලබාගත හැකි වනු ඇත.

5.1 හැඳින්වීම

2017 අංක 24 දරණ දේශීය ආදායම් පනතේ විධිවිධාන අනුව ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට උද්ගත වන ආදායම් ප්‍රභව වන්නේ,

1. සේවා නියුක්තිය මත තක්සේරු වන ආදායම
2. ව්‍යාපාර මත තක්සේරු වන ආදායම
3. ආයෝජන මත තක්සේරු වන ආදායම
4. අනෙකුත් කටයුතු මත තක්සේරු වන ආදායම

මෙම ආදායමේ බදු කටයුතු සඳහා තක්සේරු කරන ආකාරය පිළිබඳව ඉහත දී සාකච්ඡා කර ඇත.

ඒ අනුව සමාගමක් විසින් ගෙවිය යුතු ආදායම් බද්ද තක්සේරු කිරීම පහත ආකාරයට විස්තර කළ හැකිය.

සමාගමේ නම :

තක්සේරු වර්ෂය :

ආදායම් බදු ගණනය

ව්‍යාපාර ආදායම		XXX
ආයෝජන ආදායම		XXX
වෙනත් ආදායම		XXX
මුළු තක්සේරු වන ආදායම		XXXX
(Total Assessable Income)		
 (-) 52 වන වගන්තිය අනුව සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම්		<u>(xxx)</u>
බදු වන ආදායම (Taxable Income)		<u>xxx</u>
 <u>දළ ආදායම් බද්ද ගණනය</u>		
බදු වන ආදායම X අදාල බදු අනුපාත (පළමුවන උපලේඛනය)		xxx
 (-) බදු ඛැර (Tax Credit)		
• වාරික ගෙවීම්	(xx)	
• රඳවා ගැනීමේ බදු (WHT)	(xx)	(xxx)
ඉතිරි ගෙවිය යුතු බදු වගකීම්		
(Balance tax payable)		xxxx

ඒ අනුව තක්සේරු වන ආදායම තෙක් ගණනය කිරීම පිළිබඳ අවබෝධය අප ඉහත දී ආවරණය කර ඇත.

5.2 බදු අයවන ආදායම ගණනය

පනතේ 52 වන වගන්තියේ සඳහන් වන සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන අඩු කිරීමෙන් එම තැනැත්තාගේ බදු අයවන ආදායම ආගණනය කළ හැකිය. ඒ සඳහා මෙම සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් සහ සහන පිළිබඳ අවබෝධය වැදගත් වේ.

5.3 සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම් - 52 වගන්තිය

5.3.1 පස්වන උපලේඛණයේ සඳහන් සුදුසුකම් ලබන ගෙවීම්

a) පහත කොන්දේසි සපුරන අනුමත පුනරා ආයතනයකට සිදු කළ පරිත්‍යාග.

i.	අනුමත පුනරා ආයතනයකට
ii.	මුදලින් කළ පරිත්‍යාග
iii.	එම පුනරා ආයතනය අවශ්‍ය තැනැත්තන්ට ආයතනිකමය රැකවරණය සපයන විට.

පහත සීමාවන්ට යටත්ව අඩු කළ හැක.

❖ උපරිමය	රු. 500,000	යන අගයන්ගෙන් වඩා අඩු අගය
❖ මුලු තක්සේරුවන ආදායමින් 1/5	XXX	
සත්‍ය පරිත්‍යාග වියදම	XXX	

b) පහත ආයතනයකට මුදලින් හෝ වෙනත් අයුරකින් සිදු කළ පරිත්‍යාග සීමාවකින් තොරව අඩු කළ හැකිය.

- ශ්‍රී ලංකා රජයට
- විශ්ව විද්‍යාල පනතට යටත්ව පිහිට වූ උසස් අධ්‍යාපන ආයතනයකට
- බෞද්ධ හා පාලි විශ්ව විද්‍යාලයට
- ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පිහිට වූ අරමුදලකට
- ප්‍රාදේශීය අධිකාරියක් මගින් ඇමතිවරයාගේ අනුමැතිය මත පිහිට වූ අරමුදලකට
- පළාත් පාලන ආයතනයකට
- සෞඛ්‍ය අරමුදලකට
- පළාත් සභා මගින් ඇමතිවරයාගේ අනුමැතිය මත පිහිට වූ අරමුදලකට
- අපි වෙනුවෙන් අපි අරමුදලට
- ජාතික වතුගඩු අරමුදලට
- රාජ්‍ය සංස්ථාවක් මගින් ජනාධිපති අරමුදලට ප්‍රේමණය කළ ලාභ

ඉහත සුදුසුකම් සපුරන ගෙවීම් හෝ සහන අඩු කළ පසු එම තැනැත්තාගේ බදු අයවන ආදායම ගණනය කළ හැකිය.

5.4 ගෙවිය යුතු බද්ද ගණනය කිරීම

බදු අයවන ආදායම මත ගෙවිය යුතු බද්ද ගණනය කිරීම සඳහා අදාළ බදු අනුපාත පනතේ පළමුවන උපලේඛණවල සඳහන් වන ආකාරයට පහත දැක්වේ. ඒවා අදාළ පරිදි යොදා ගැනීමෙන් එම තැනැත්තාගේ ගෙවිය යුතු බදු වගකීම ගණන කළ හැකිය.

5.4.1 පනතේ පළමු උපලේඛණයට අනුව,

➤ අදාළ වන අඩු බදු අනුපාත

ආයෝජන වත්කම් විකිණීමේ ලාභ මත - 30%

➤ ශ්‍රී ලංකාවෙන් පිටත භාවිත කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව තුළ හෝ ඊට පිටතදී යම් තැනැත්තෙකු වෙත සපයන ලද යම් සේවාවකින් උපයන ලද හෝ උපදවා ගන්නා ලද ලැබීම් සහ ලාභන මෙහිදී එකී සේවාවන් සඳහා වන ගෙවීම් විදේශ විනිමය ලෙස ලබාගෙන බැංකුවක් මාර්ගයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රේෂණය කර එවා තිබිය යුතුය. - 15%

➤ යම් විදේශීය මූලාශ්‍රයකින් උපයන ලද හෝ උපදවා ගන්නා ලද ලැබීම් සහ ලාභන මෙහිදී එකී ලැබීම් සහ ලාභ විදේශ විනිමයෙන් උපයා හෝ උපදවාගෙන ඇති අතරළ ඒවා බැංකුවක් මාර්ගයෙන් ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රේෂණය කර එවා තිබිය යුතුය. - 15%

➤ අදාළ වැඩි බදු අනුපාත

ඔට්ටු ඇල්ලීමේ සහ සුදු, මත්පැන් හෝ දුම්කොළ යන ඒවායින් සමන්විත වන ව්‍යාපාරයකින් ලැබෙන ආදායම මත - 45%.

➤ සමාගමක් සඳහා වන සම්මත බදු අනුපාතය - 30%

5.5 අදාළ බදු බැර

1. ස්වතන්ත්‍රයේ බදු ගෙවීම්
2. විදේශ බදු බැර
3. ගෙවූ රඳවාගත් බදු

ඒ අනුව ගෙවිය යුතු බද්දට ඉහත සඳහන් බදු බැර තිබෙනම් අඩු කිරීමෙන් (හිලව්) එම තැනැත්තාගේ ගෙවිය යුතු ඉතිරි බදු වගකීම් හෝ වැඩිපුර ගෙවූ බද්ද ගණනය කළ හැකිය.

Lecturer:

Mr.Nuwan Sameera

ACA, ACPM, CTA(Reading), ACCA (finalist), M.Sc. in MGT SJP,

B.Sc. (Accounting) Special 1st Class SJP, CTHE (RUSL),

Lecturer at State University in Sri Lanka

01) වන ප්‍රශ්නය

2025 අප්‍රේල් 01 දින, 2007 අංක 07 දරණ සමාගම් පනත යටතේ සීමාසහිත (Horizon) පොදු සමාගමේ පූර්ණ හිමිකම් ඇති පරිපාලනයක් ලෙස සීමා සහිත හෝම නිඛිස් (පෞද්ගලික) සමාගම සංස්ථාපනය කරන ලද අතර, ඒ සඳහා රු.100,000,000/- ක් ප්‍රකාශිත ප්‍රාග්ධනය ලෙසත්, රු.400,000,000/- ක ණය මුදලක් ලෙසත් ආයෝජනය කරන ලදී. සමාගම දේශීය වෙළෙඳ පොළ තුළ ගෘහ උපකරණ තොග සහ සිල්ලර වෙළඳාමේ නිරතව සිටී.

පහත සඳහන් තොරතුරු, 2026 මාර්තු 31 දිනෙන් අවසන් වූ වර්ෂය සඳහා සීමා සහිත හෝම නිඛිස් (පෞද්ගලික) සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලින් උපුටා ගන්නා ලදී:

1. සියළු වියදම් අයකිරීමෙන් සහ සියළු ආදායම් බැර කිරීමෙන් පසු වර්ෂය සඳහා බද්දට පෙර ශුද්ධ ලාභය රු.232,117,000/- කි. වර්ෂය සඳහා මුළු පිරිවැටුම රු.2,265,000,000/- කි.

2. වෙනත් ආදායම්වල පහත දෑ ඇතුළත් වේ:

මෝටර් ලොරි රථයක් විකිණීමෙන් ලද ලාභය	411,000
ලාභාංශ ආදායම (රඳවා ගැනීමේ බද්ද (උපම) අඩු කළ පසු)	510,000
බැංකු තැන්පතු මත පොළී ආදායම (දළ)	3,097,000
	4,018,000

3. වියදම් වල පහත දෑ ඇතුළත් වේ:

- වර්ෂය සඳහා ගිණුම්කරණක්ෂය අය කිරීම රු.83.234,000/-කි.
- වර්ෂය සඳහා අස්පෘෂ්‍ය වත්කම් ක්‍රම ක්ෂය (amortization) රු. 1,053,000/- කි.
- වර්ෂය සඳහා පාරිතෝෂික වෙන් කිරීම රු.2,270,000/- කි.
- සංග්‍රහ වියදම රු.326,000/- ක් විය.
- සමාගම, රු.200,000/- ක් වටිනා වෛද්‍ය උපකරණ රජයේ රෝහලකට පරිත්‍යාග කර ඇති අතර, මුදලින් රු.100,000/- ක් රෝගී හෝ අවශ්‍යතා සහිත අයට ආයතනික රැකවරණය සැලසීම සඳහා පිහිටුවන ලද අනුමත පුණ්‍යායතනයකට පරිත්‍යාග කර තිබේ.
- අධ්‍යාපන ගැතියන් සඳහා ආදායම් ප්‍රකාශනය තුළ රු.960,500/- ක පොදු ප්‍රතිපාදනයක් සිදුකර ඇත.
- වර්ෂය තුළදී, අත්පත් කරගත් ගබඩාවට විශාල වෙනස්කමක් සිදුකිරීමට දරණ ලද රු.5,526,000/- ක් ගොඩනැගිලි ගිණුම වෙනුවට ආදායම් ප්‍රකාශනයට අය කර තිබේ.
- සමාගම විසින් රඳවා ගැනීමේ බදු අඩු කිරීමෙන් තොරව රු.250,000/- ක උපදේශන ගාස්තුවක් 2026 මාර්තු මාසයේදී ගෙවා තිබේ.
- පරිපාලක සමාගමට රු.40,000,000/- ක ණය පොළියක් ගෙවන ලද අතර, වර්ෂය තුළදී ප්‍රාග්ධන ආපසු ගෙවීම සිදු කර නොමැත.

4. 2026 මාර්තු 31 දිනට, දේපළ, පිරිසක හා උපකරණ සහ අස්පාෂ්‍ය වත්කම් පිළිබඳ විස්තර පහත දැක්වේ:

වත්කම් (පිරිවැයට)	එකතු කිරීමේ (රු.)	ඉවත් කිරීම (රු.)	2026 මාර්තු 31 දිනට ශේෂය (රු.)
දේපළ, පිරිසක සහ උපකරණ:			
ඉඩම	150,000,000	-	150,000,000
ගොඩනැගිලි	18,500,000	-	18,500,000
යන්ත්‍ර	32,500,000	-	32,500,000
ගෘහභාණ්ඩ	12,430,000	-	12,430,000
කාර්යාල උපකරණ	3,456,000	-	3,456,000
මෝටර් ලොරි රථ	17,500,000	(6,000,000)	11,500,000
අස්පාෂ්‍ය වත්කම්:			
පරිගණක මෘදුකාංග	4,500,000	-	4,500,000
එකතුව	238,886,000	(6,000,000)	232,886,000

- 2025 අප්‍රේල් මාසයේදී රු.6,000,000/- ක පිරිවැයකට මිලට ගත් මෝටර් ලොරි රථයක් 2026 ජනවාරි මාසයේදී රු.5,500,000/- කට විකුණන ලදී. මෝටර් ලොරි රථ, භාණ්ඩ බෙදා හැරීමට භාවිත කරන ලදී.
- සමාගම, පරිගණක මෘදුකාංගවල ප්‍රයෝජනවත් ආයු කාලය අවුරුදු 4 ක් බව ඇස්තමේන්තුගත කර ඇත.

5. 2026 මාර්තු 31 දිනට, රඳවාගත් ඉපැයීම රු.186,000,000/- ක් විය.

6. සමාගම, (2025/26) තක්සේරු වර්ෂය සඳහා, ස්ව - තක්සේරු පදනම මත ආදායම් බදු කාර්තුමය වාරික වශයෙන් රු.25,000,000/- ක් ගෙවා තිබේ.

7. බැංකුව, පොළී ආදායම මත 10% බැගින් අත්තිකාරම් ආදායම් බදු (AIT) / රඳවා ගැනීමේ බදු (WHT) අඩුකරගෙන තිබේ.

ඔබ විසින් කළ යුතු දෑ:

2025/26 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා සීමාසහිත සෝම නිඩ්ස් (පෞද්ගලික) සමාගමේ පහත සඳහන් දෑ තක්සේරු කරන්න:

- තක්සේරු කළ හැකි ආදායම්,
 - බදු අය කළ හැකි ආදායම,
 - ගෙවිය යුතු දළ ආදායම් බද්ද, සහ
 - ගෙවිය යුතු ඉතිරි ආදායම් බද්ද / (වැඩිපුර ගෙවූ බද්ද).
- (සැ.යු: යම් විෂයක් ඉඩ දීමට හෝ ඉඩ නොදීමට හේතු පැහැදිලිව සඳහන් කළ යුතුය.)

02) වන ප්‍රශ්නය

සීමාසහිත සී. එන්. සී (පෞද්ගලික) සමාගම (CNS) අධ්‍යාපන සේවා සපයන ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රමුඛ පෙළේ සමාගමකි. සමාගමේ නිකුත් කළ ප්‍රාග්ධනය හා මුළු සංචිත පිළිවෙලින් රු. 25,000,000 සහ 5,000,000 ක් විය.

2025/26 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා ක්ෂී සමාගමෙහි පහත සඳහන් තොරතුරු ඔබට සපයා ඇත.

1. 2025/26 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා සමාගමේ පිරිවැටුම රු.467,780,000 ක් සහ ආදායම් බද්දට පෙර ශුද්ධ ලාභය රු.33,000,000 ක් විය.

2. ඉහත ලාභය තුළ ඇතුළත් වෙනත් ආදායම් පහත පරිදි වේ.

ශුද්ධ ලාභාංශ	688,000
ස්ථාවර තැන්පතු දළ පොලිය (මෙම පොලිය මත බැංකුව රඳවා ගත් බදු අඩුකර ඇත)	1,230,000
ප්‍රවාහන කටයුතු සඳහා භාවිතා කළ වැන් රථය විකිණීමේ ලාභය	620,000

3. 2026/03/31 දිනට වත්කම් පිළිබඳ තොරතුරු.

වත්කම්	මිලට ගත් වර්ෂය	පිරිවැය
ඉඩම්	2019/20	7,000,000
ගොඩනැගිලි	2018/19	12,000,000
පරිගණක	2023/24	800,000
පරිගණක මෘදුකාංග	2023/24	700,000
ලී බඩු	2023/24	4,000,000
නව වැන් රථය	2025/26	63,000,000

වර්ෂය තුළදී ඉවත් කළ වැන් රථය 2022/09/20 දී රු. 3,000,000 කට අත්පත් කරගෙන තිබූ අතර එය 2025/26 දී විකිණීමෙන් රු. 2,100,000 ක මුදලක් ලැබී තිබුණි.

4. සියලු වියදම් අඩු කිරීමෙන් ඉහත ලාභය ගණනය කර තිබූ අතර එහි ඇතුළත් වූ විශේෂිත වියදම් පහත පරිදි සඳහන් වේ

- වත්කම් සඳහා ගිණුම්කරණක්ෂය රු. 3,120,500
- වෘත්තීය සුදුසුකම් ලත් අධ්‍යක්ෂවරුන්ට ගෙවූ කළමනාකරණ ගාස්තුව රු. 7,000,000 කි.
- ඉහත දැක්වූ (2023/24) පරිගණක සඳහා දරන අළුත්වැඩියා වියදම රු. 80,000 කි.
- අධ්‍යාපනයේ නව අවස්ථා හා අවශ්‍යතා පිළිබඳ සිදුකළ වෙළඳපොළ පර්යේෂණ වියදම රු. 700,000 කි.

- පාරිතෝෂික ප්‍රතිපාදන ලෙස රු. 200,000 ලාභ ගණනය සඳහා අඩු කර තිබූ අතර වසරේ සත්‍ය පාරිතෝෂික ලෙස ගෙවූ රු. 300,000 ක මුදල වෙන්කිරීමේ ගිණුමේ හරට දක්වා තිබුණි.
- සමාගම ලබාගත් දිගුකාලීන සහ කෙටිකාලීන ණය ප්‍රමාණය රු. 130,000,000 වූ අතර ඒ මත වර්ෂයේ ගෙවා තිබූ පොලී මුදල රු. 20,800,000 කි.
- ජාතික චක්‍රගවු අරමුදලට කර තිබූ පරිත්‍යාග රු. 815,000 විය.

5. 2024/25 වර්ෂයේ ඉදිරියට ගෙන ආ බදු අලාභය 7,300,000 කි.

6. සමාගම ස්ව තක්සේරු ක්‍රමය යටතේ 2025/26 ගෙවා තිබූ මුදල 8,000,000 කි.

ඔබ විසින් කල යුතු දෑ:

2025/26 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා සමාගමේ පහත සඳහන් දෑ තක්සේරු කරන්න.

- a) තක්සේරු කල හැකි ආදායම
- b) බදු අය කල හැකි ආදායම
- c) ගෙවිය යුතු දළ ආදායම් බද්ද
- d) ගෙවිය යුතු ඉතිරි ආදායම් බද්ද

සැලකිය යුතුයි:

කිසියම් ආදායමක් වියදමක් අඩු කිරීමට ඉඩ දීම හෝ ඉඩ නොදීම පිළිබඳ හේතු දැක්විය යුතුය.

Lecturer:

Mr. Nuwan Sameera

ACA, ACPM, CTA(Reading), ACCA (finalist), M.Sc. in MGT SJP,

B.Sc. (Accounting) Special 1st Class SJP, CTHE (RUSL),

Lecturer at State University in Sri Lanka